

Мармус Еліна,
здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: **Кучер О.В.,**
канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Подільський державний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПИ ТА ХАРАКТЕРНІ РИСИ

У процесі ринкових перетворень в Україні в різних галузях народного господарства активно почали використовувати термін «менеджмент».

Менеджмент – це цілеспрямований вплив на колектив працівників або окремих виконавців з метою виконання поставлених завдань та досягнення визначених цілей. Школа наукового управління (1885-1920 рр.) пов'язана з роботами Фредеріка І. Тейлора, Френка і Ліліан Гілбрейт, Генрі Ганта. Вони займались дослідженнями на рівні організації, продукуванням виробничого менеджменту [1, с. 20].

З кожним роком проблема охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів стає все актуальнішою, а негативний вплив виробничого процесу – глобальнішим, тому більшість менеджерів починають усвідомлювати, що ефективно виробництво неможливе без впровадження модернізації пов'язаної з екологією. У зв'язку з цим у ХХ столітті виник термін – екологічний менеджмент (EcoManagement). У 1992 році (в Ріо-де-Жанейро) відбулася Конференція Організації об'єднаних націй з навколишнього середовища і розвитку, яка стала підґрунтям для усвідомлення важливості залучення природоохоронної діяльності в економічний розвиток суспільства. Тлумачення терміну досить повно подається у міжнародних стандартах, наприклад, у ISO 14000 «Система екологічного менеджменту» визначається як частина загальної системи менеджменту, що включає організаційну структуру, планування діяльності, розподіл відповідальності,

практичну роботу, а також процедури, процеси та ресурси для розробки, впровадження, оцінки досягнутих результатів реалізації та вдосконалення екологічної політики, цілей і завдань» [2]. На сьогоднішньому етапі розвитку суспільства підвищується увага до виявлення рівня техногенного впливу на природне середовище на різних рівнях управління. Дослідженням екоменеджменту займалися такі науковці, як: Добуш Ю.Я., Аніщенко В.О., Галькевич Т.Л., Лук'янихіна О.А., Семенов В.Ф., Куриленко В.В., Шевчук В.Я. та інші. Різні вчені по різному трактують дане поняття, так, Трифонова Т.А., Селіванова Н.В., Ільїна М.Е. [3, с.134] під екологічним менеджментом (Ecological Management) розуміють систему управління підприємством, яка передбачає формування екологічно безпечного виробництва, забезпечує оптимальне співвідношення між екологічними і економічними показниками протягом усього життєвого циклу як самого підприємства, так і виробленої ним продукції.

У впровадженні стандартів ISO 14000 світовими лідерами є такі індустріально розвинуті країни, як Японія, Німеччина, Велика Британія, Швеція.

В Україні міжнародні стандарти ISO серії 14000 були прийняті як національні в 1997 році. Однак їхнє впровадження здійснюється досить повільними темпами. На теперішній час в національній системі сертифікації УкрСЕПРО зареєстровані лише 23 підприємства, що впровадили й сертифікували системи управління довкіллям. Зростаюче застосування природних ресурсів під впливом підвищення потреб може поступово призвести до їх збідніння і водночас до збільшення викидів відходів виробництва та споживання в навколишнє середовище. Тому процес взаємодії людини з довкіллям по суті своїй двоєдиний. Людина використовує предмети природи і виступає в ролі їх споживача. Але, оскільки ці ресурси обмежені, їх необхідно оновлювати (в тій частині, де це можливо), тобто забезпечити їх відтворення. Ці два аспекти певною мірою суперечать один одному, оскільки відтворення природних ресурсів передбачає значні витрати.

Екологічний менеджмент як напрям навчально-виховної, науково-дослідної та прикладної управлінської діяльності передбачає організацію системи суспільних заходів у двох взаємопов'язаних і нерозривних найважливіших сферах:

1. Пізнання, цілеспрямоване формування й управління складними природно-ресурсними процесами та тенденціями закономірного розвитку природних і природно-суспільних комплексів і систем.

2. Здійснення збалансованого керування природоохоронними підприємствами, природокористувачами, еколого-економічними структурами, формами та видами природоохоронного господарювання і підприємництва. Виходячи з цього, велике загальнодержавне значення має формування науково обґрунтованої системи знань, умінь і навиків, що складають основу підготовки економістів – менеджерів і які спеціалізуються у природоохоронній сфері.

Екологічний менеджер — це в теперішніх умовах, спеціаліст, без якого не здійснюється господарська діяльність в жодній розвиненій країні світу. Перед компаніями стоять високі вимоги до дотримання екостандартів. А клієнти та споживачі прагнуть екологічних товарів та послуг [3, 4].

Кваліфікований спеціаліст з екологічного менеджменту — тренд на світовому ринку праці та виграшна позиція для будь-якої компанії.

Мета екологічного менеджменту для компанії — підвищення кредиту довіри, за рахунок покращення екологічного стану всіх сфер діяльності і процесів виробництва [5, 6, 7].

При імплементації системи екологічного менеджменту на підприємстві організація отримує такі переваги: економія та ресурсоефективність; підвищення безпеки (правова безпека); оцінювання екологічних ризиків і шансів їх уникнення; ефективне управління персоналом; оптимізація виробництва й управління процесами; податкові переваги; можливість участі в тендерах; поліпшення іміджу компанії на внутрішньому та міжнародному ринках; захист довкілля й соціальна відповідальність; прозорість, довіра і сталий розвиток.

Список використаних джерел

1. Ivanyshyn, V., Kucher, O., Bilyk, T. Marketing strategy formation for the development of organic production in the Ukraine Proceedings of the 2018 International Scientific Conference ‘Economic Sciences for Agribusiness and Rural Economy’ No 1, Warsaw, 7–8 June 2018, pp. 34–39. ISBN 978-83-7583-802-2. <https://doi.org/10.22630/ESARE.2018.1>
2. Kucher, O., Prokopchuk, L. The development of the market of the renewable energy in Ukraine Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation. Springer International Publishing AG, 2018 P. 71-81. ISSN 2352-2542 (electronic), ISSN 2352-2534. DOI <https://doi.org/10.1007/978-3-319-72371-6> .
3. Kucher, O., Prokopchuk, L. Economic aspects of biomass market development in Ukraine E3S Web of Conferences 154, 01007 (2020).6th International Conference – Renewable Energy Sources (ICoRES 2019) DOI <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202015401007>
4. Faten Al Nadzhar, Z. Pustova, N. Pustova, I. Horetska, T. Hutsol, S. Slobodian The straw of millet as a source of energy Transition to Knowledge Economy. Challenges, Smart Opportunities and Innovation 2020. 39 <http://188.190.33.55:7980/jspui/handle/123456789/7722>
5. Прокопчук Л.М. Пустова З.В. Водорості як відновлюване джерело енергії. Матеріали доповідей V міжнародного науково-практичного семінару розвиток біоенергетичного потенціалу в сільському господарстві 7 - 8 лютого. м. Київ. 2020. с. 127-129. <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/7722/1/127-129.pdf>
6. Кучер, О., Мельник, М. Формування маркетингових стратегій розвитку ринку відновлюваних джерел енергії. Аграрна наука та освіта в умовах Євроінтеграції, 2018.
7. Chykurkova, A, Kucher, O Hutsol, T., Melnyk, M. Conceptual approaches to analysis and assessment of efficiency of joint stock company functioning Tourism and Regional Development. Warsaw University of Life Sciences – SGGW 2020. DOI 10.22630/TIRR.2020.14.18 http://sj.wne.sggw.pl/pdf/TIRR_2020_n14.pdf#page=56